

SANATA GÖNÜL VERENLER

Prof.Dr. Mehmet YILDIRIM
Tıbbi Ressam Buket SERDAR

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Anatomi Ana Bilim Dalı

“Bir ressama resim yaptırdığınızda, bunu neden böyle yaptın demek gibi bir hakkınız olmaz. Çünkü o bir sanat icra eder, öyle algılamıştır, öyle yorumlamıştır. Tıbbi resimde yorum yoktur. Orada bir gerçek var ve resmin gerçeği yansıtması gerekir. Bu yüzden tıbbi bilgisi olmayan bir ressamın çizim yapması, bazı sorunları beraberinde getirir” diyerek, tıbbi resmin tıp eğitiminde çok önemli bir yere sahip olduğunu vurgulayan İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Anatomi Ana Bilim Dalı öğretim üyesi ve İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıbbi Resim Birimi kurucusu Prof.Dr. Mehmet Yıldırım ve Tıbbi ressam Buket Serdar ile tıbbi resmin önemi hakkında konuştuk.

ACME: Tıp eğitiminde çok önemli bir yeri olan “Tıbbi resim” hakkında bilgi verirmisiniz?

Prof.Dr. Mehmet YILDIRIM: Resim bir sanat dalı, tıbbi resim ise bilimsel bilginin aktarılmasını sağlayan resim sanatının bir alt dalıdır. Tıbbi ve biyolojik bilgilerin aktarılmasında kullanılan her çeşit resim, çizim, şema ve fotoğraf

Tıbbi Resim olarak tanımlanır. Bu alanda çalışan sanatçılar, “Tıbbi Ressam / Tıp Ressamı / Tıp çizeri olarak adlandırılır. Tıp Ressamları, aynı zamanda karmaşık tıbbi bilgileri estetik ve aynı zamanda kolay anlaşılır bir şekilde aktarabilen iletişim uzmanlarıdır. Çalışma alanı çok geniş olmasına karşın konu ülkemizde pek bilinmiyor. Telif hakları tüm dünyada önemli bir sorun, bu nedenle önümüzdeki yıllarda kendimize özgü, telif hakları ülkemiz tıbbi ressamlarına ait olan resimlerin yaratılması gerekecek. Geç kalmak için ciddi adımlar atmak zorundayız.

ACME: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nde “Tıbbi Resim Birimi” kurdunuz. Nerden çıktı bu birimi kurma fikri?

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Uzun yıllardır bu birimin kurulması gerektiğine inanıyordum. 2006 yılında dekan yardımcısı olarak görev yaparken, bu düşüncemi dekanımızla paylaştım. Çok olumlu karşıladı. Bununla ilgili bir yönerge çalışması yaptım. Gerekli izinleri alarak böyle birim kurmuş olduk. Tabi sadece birim kurmak yeterli olmuyor. Ben tıbbi resim çiziyorum ancak fakültenin tüm öğretim üyelerine yetebilmem mümkün değil. Birimi kurduktan sonra, bu birimde tıbbi ressamların yetiştirilmesi, resamlara tıbbi eğitim verilmesi gibi ihtiyaçlar ortaya çıktı. Bu ihtiyacımızı karşılamak için o dönem ilan vererek eleman aradığımızı duyurduk. Katılımcılar belirli alanlarda çizdikleri 5 resimle başvuru yaptılar. Prof.Dr. Ahmet Sınay ve Dr. Levent Efe ile birlikte başvuruları değerlendirdik ve sonunda Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim Ana Sanat Dalı mezunu olan Buket Serdar’ı birimize dahil ettik. Buket hanım burada temel anatomi ve tıp eğitimi derslerini izleyerek, kendisini tıp konusunda geliştiriyor. Tıbbi

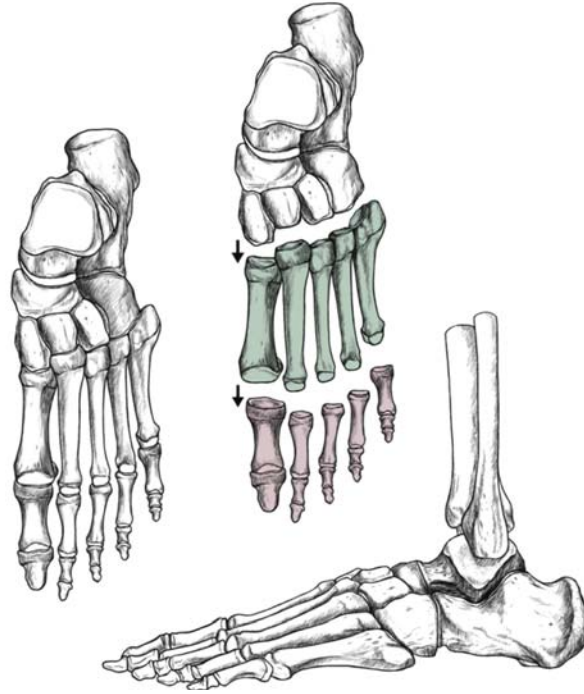
SANATA GÖNÜL VERENLER

resmi çok geniş kitlelere duyurarak ve bu konuda nitelikli eleman yetiştirerek birimizi daha da fazla hizmet verebilen bir ünite haline getirmek istiyoruz. Şu anda emekleme safhasında olan birimizin gelişmesi için elimizden gelen her çabayı gösteriyoruz.

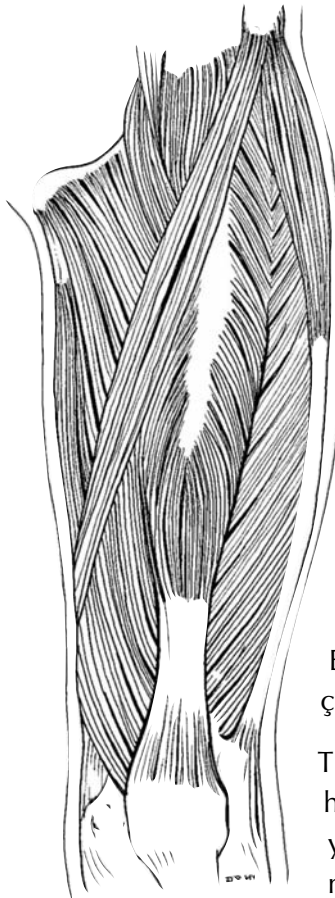
ACME: 2008 yılında yaptığınız bir "Tıbbi Resim Kongresi" bulunuyor. Kongreden biraz bahseder misiniz? Meslektaşlarınızın ilgi-si ve tepkileri nasıl oldu?

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Tıbbi resim birimini kurduktan sonra, tıp fakülteleri için çok gerekli olduğunu düşündüğümüz bu birimi diğer fakültelere de duyurmak istedik ve bunu en güzel bir kongre vasıtası ile duyurabileceğimizi düşündük. Kongre için broşürler hazırlatarak bütün tıp fakültelerini kongreye davet ettik. Kongreye yaklaşık yüz kişi katıldı. Sayı olarak kulağa çok az gelebilir ancak hiç bilinmeyen bir alt dal için 100 kişiyi toplayabilmek bizim için gerçekten büyük bir başarıdır.

Kongrede pek çok meslektaşım konuşmacı olarak yer alarak tıbbi resim ve telif hakları konusunda katılımcılara bilgiler verdi. Ayrıca tıbbi resim hakkında workshoplar düzenlendi. Dünyaca meşhur tıbbi ressamlarımızdan Prof.Dr. Ahmet Sınav, Dr. Levent Efe yanında, Dr. Ahmet Sadi Çağ-

dır, Ahmet Necati Şanlı ve benim de resimlerimin yer aldığı karma bir tıbbi resim sergisi de açtık.

Sergi dışında 2008 ve 2009 yıllarında birer kez Tıbbi Resim Kursu düzenledik ve bununla da kalmayarak Tıbbi resmi seçmeli bir ders olarak müfredata dahil etmek için çalışmalarda bulunuyoruz. Prof.Dr. Ahmet Sınav, şu anda Trakya Üniversitesi'nde görev yapıyor ve Tıbbi Resim Ana Bilim Dalı kurmak için çabaları var.

Tıbbi resim konusunda hedeflerimiz çok büyük ve hedeflediğimiz noktaya gelene kadar etkinliklerimize devam

etmek istiyoruz. Belki önümüzdeki yıllarda yeniden bir kongre düzenleyebiliriz.

ACME: Sizin tıbbi resim sanatına olan ilginiz nasıl başladı?

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: 1974 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne girdiğimde hocalarımın anlattığı bilgileri, şematik çizimlerle destekleyerek yeni /özgün ders notları hazırlıyordum. İlk tıbbi resimlerim o şekilde ortaya çıktı. O zaman tıbbi resim yapmaktan çok keyif almıştım ve hala çok severek devam ediyorum.

ACME: Tıbbi resim yaparken nelere dikkat etmek gerekir?

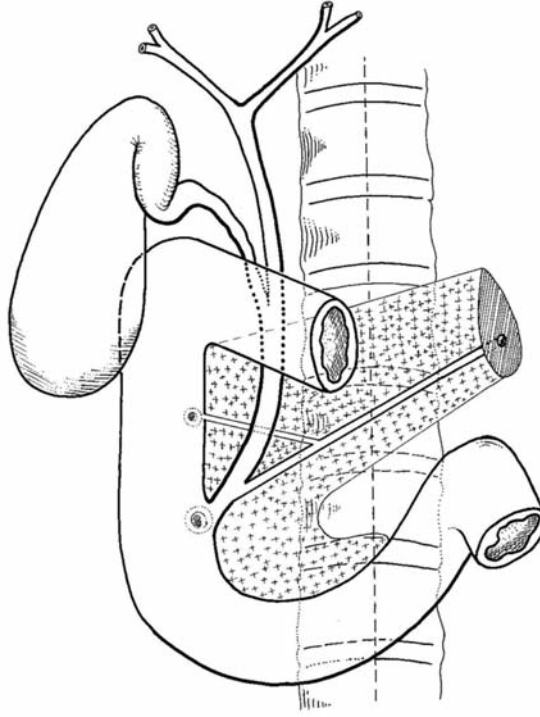
Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Bir ressamın resim yaptırıldığına, bunu neden böyle yaptın demek gibi bir hakkınız olmaz. Çünkü o bir sanat icra eder, öyle algılamıştır, öyle yorumlamıştır. Tıbbi resimde yorum yoktur. Orada bir gerçek var ve resmin gerçeği yansıtması gerekir. Bu yüzden tıbbi bilgisi olmayan bir ressamın çizim yapması, bazı sorunları beraberinde getirir. Bir ressam, tıbbi resim çizecekse bir süre tıbbi dersler almasında çok ciddi yarar var. Tıbbi resim yaparken, ressam sanat için sanat kavramından uzaklaşarak, bilim için sanat anlayışını benimsemelidir.

Tıbbi Ressam Buket SERDAR: Tıbbi resim yapmanın temelinde iki öğe bulunuyor.

SANATA GÖNÜL VERENLER

İlki iyi desen çizebilmek ve resim bilgisine sahip olmak, ikincisi ise insan anatomisine ve tıbbi bilgiye en iyi şekilde hakim olmak. Çizim yaparken doğru bilgiyi aktarabilmek için çizdiğiniz bütün elemanları bilmeniz gerekiyor. Bilmediğiniz zaman takılıp kalıyorsunuz. Ben Güzel Sanatlar Fakültesi mezunuyum. Eğitim hayatım boyunca sürekli insanın parçalarını, evrenle bağlantısını merak ettim ve bu yönde çalışmalar yaptım. Fakat tıbbi resim çizebilmek ya da istenilen tıbbi bilgiyi doğru bir şekilde aktarabilmek için insanın içini görmem, tanımam ve öğrenmem gerekiyordu. Burada sayın hocam Prof. Dr. Mehmet Yıldırım'ın anatomi derslerine, kadavra diseksiyonlarına katılarak tıp eğitimi konusunda kendimi geliştiriyorum. Bu sayede şunu fark ettim, anatomi atlaslarından bakarak çizdiğiniz bir resim ile kadavradan bakarak çizdiğiniz resim arasında çok ciddi farklar var. Kadavrada yüzeyden derine katman katman indikçe gerçek ve doğru bilgi karşınıza çıkıyor. Bu yüzden tıbbi resim yaparken neyi çizdiğinizizi bilmeniz, görmemiz çok önemli. Kısaca tıp ile sanatın ortak konusu olan insan bedenini çok iyi tanımak gerektiğini düşünüyorum.

ACME: Tıbbi resim yapım aşamalarını ve kullanılan malzemeleri biraz anlatabilir misiniz?

Tıbbi Ressam Buket SERDAR: Sanat eğitimi-mim boyunca canlı modelden çizim yapmaya alışkınım. Bu yüzden benim için her türlü görsel malzeme çok önemlidir. Biraz önce masamda gördüğümüz kemikler bunun en güzel örneği olabilir. Kadavra diseksiyonları ise bu aşamanın en önemli ögesini oluşturuyor. Böylece çizeceğim parçaları yakından inceleyerek doğru bilgiye ulaşma imkanı buluyorum. Sonrasında anlatmak istediğim konuya uygun açıları belirlemek, eskizler almak, konuya uygun tekniği seçmek bunlar ürünün ortaya çıkmasında mutlaka olması gereken aşamalar. Kadavradan ya da cerrahi uygulamalardan aldığım eskizler işin konstrüksiyonunu oluşturuyor ve daha sağlam eserler orta-

ya çıkmasını sağlıyor. Neyi nasıl çizeceğimi tasarladıktan sonra uygulamaya geçiyorum. Baskı aşamasında işimizi kolaylaştırdığı için bilgisayar destekli çizim yapmayı tercih ediyorum. Grafik tabletle çizim yapıyorum ve benim için burada değişen sadece yüzey oluyor. Basınçla doğru orantılı olarak desenlerimde olduğu gibi kendi çizgimi dijital ortamda da yansıtabiliyorum. Bu nedenle basınca duyarlı araçlar sunduğu için Photoshop, Illustrator gibi yazılımları tercih ediyorum.

ACME: Tıbbi resim dışında bir de fotoğraf çekiyorsunuz. Fotoğrafa nasıl merak sardınız?

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Fotoğrafa ilgim ilköğretmen okulu yıllarımda başladı. İlköğretmen Okulu'nda, okul birincisi olmam nedeniyle yönetim, fotoğrafçılık odasının tüm sorumluluğunu bana vermişti. Fotoğraf çekmeyi çok seviyordum. O yıllarda çok basit bir fotoğraf makinem vardı ve o makine ile çektiğim fotoğraflarla harçlığımı çıkarırdığım zamanlar bile oldu. Karanlık oda ve fotoğrafa dair her türlü bilgiye o dönemlerde erişme imkanım olmuştu. Kendi evime de zamanla iki tane siyah beyaz agrandizör alarak, evde kendi fotoğraflarımı tabediyordum. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte ben de renkli fotoğrafa ve dijital makinelere geçiş yaptım.

SANATA GÖNÜL VERENLER

ACME: Ne tür fotoğraflar çekiyorsunuz?

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Tıbbi resim çiziminde fotoğrafın etkisi gerçekten çok büyüktür. Kadavranın fotoğrafını çekebilir ve sonra gelip çizebilirsiniz. Kadavra ve damar varyasyonları konusunda geniş bir fotoğraf arşivine sahibim. 4.500 kare renkli diseksiyon fotoğrafım var. Bunların yanında anı fotoğrafları, doğa ve manzara fotoğrafları, makro objektiflerle çekilmiş çiçekler gibi pek çok fotoğrafım bulunuyor.

ACME: Kadavra fotoğrafı çekmek ile normal bir fotoğraf çekmek arasında ne gibi farklar bulunuyor?

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Kadavra fotoğraflarında netlik çok önemlidir. Bu yüzden kadavra fotoğrafı çekerken olmazsa olmaz materyallerden biri tripottur. Hatta normal bir tripottan farklı olarak yan kollara ihtiyaç duyarsınız. Bunun dışında ışığı iyi ayarlamalısınız. Gelen ışığın yönü çok önemli. Asistanlığımın ilk yıllarında bütün fotoğrafları tabettirmek zorunda kaldığımız için çok daha az ve dikkatli çekim yapardık ama şimdi öyle bir sıkıntımız yok. Dilediğimiz kadar çekip, silebiliyoruz. Bu rahatlıkla olsa gerek, bir tıbbi fotoğraf çekerken, sağdan soldan belki aynı yerden 4-5 kare fotoğraf çekerek gerçeğe yakın olan fotoğrafı bulmaya çalışıyorum.

Bir de kadavra fotoğraflarında zamanı çok iyi kullanmanız ve çalışmanızdan hemen sonra fotoğraf ve çizim taslağı işlemlerini bitirmeniz gerekiyor. Çünkü ülkemizde sadece araştırmacılara yönelik kadavra ayrılması söz konusu değil; tüm bu işleri tıp öğrencileri için çıkarılan kadavralar üzerinde yapmak zorundasınız. Kalabalık laboratuvar uygulamaları esnasında, öğrenciler kolayca sizin zaman harcayarak büyük özenle hazırladığınız diseksiyon oluşumlarını istemeden bozabilir/koparabilirler (çünkü büyük hevesle öğrenmek istiyorlar ve her oluşumu inceliyorlar).

ACME: Fotoğraflarınızı sergilemeyi düşünüyor musunuz?

Prof.Dr. Mehmet YILDIRIM: 2007 yılında ilk tıbbi resim sergimi açtığımda bazı kadavralardan aldığım fotoğraflara da sergide yer vermiştim. O zaman bu sergiyi açtığımda, İstanbul Tıp Fakültesi'nde de sergi açmam için davet almıştım. O zamandan bu zamana kadar pek çok resim ve fotoğraf birikti. Bu birikimleri yeni bir sergi ile değerlendirmeyi çok isterim.

ACME: Resim ve fotoğraf dışında ilgilendiğiniz başka alanlar var mı?

Prof.Dr. Mehmet YILDIRIM: Yazmayı seviyorum. Kendi yazdığım bir çok anatomi kitabı var; burada kendi çizdiğim özgün resimleri kullanıyorum. Ayrıca üniversite yıllarımdan beri yakın olduğum paramedikal konularda yazıyorum. Şimdi bir anı-gözlem kitabı üzerine çalışıyorum. Bir de doğa, aşk, sevgi gibi belirli mesajı olan konularda şiirler yazıyorum.

ACME: Bizim aracılığımız ile hekimlerimize iletmek istedikleriniz...

Prof.Dr.Mehmet YILDIRIM: Öncelikle size çok teşekkür ediyorum. Tıbbi resim gerçekten çok az bilinen bir konu ve bunu fark etmiş olmanız bizi çok sevindirdi. Telif yasalarının bu kadar gündemde olduğu günümüzde, meslektaşlarımızın tıbbi resim konusunda biraz daha bilinçli olmalarını istiyorum. Hekimiz, hastalara doğru bilgi vermemiz gerekir. Doğru bilgiye ulaşırken tıbbi resim işimizi çok kolaylaştırabilir. Tıp eğitiminde çok önemli bir yeri olan bu konuyu tanıtmak için biz elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Bu konuda gerekli bütün merciler üzerine düşen görevi yerine getirebilirse, sanıyorum bu alandaki açığı kapatmak daha kolay olacaktır. 📖